

Monitoring the Elements of Information Literacy Framework for Higher Education in the High-Level Higher Education Documents of Iran

Batul Keykha¹

Abstract

Purpose: This study aimed to monitor information literacy components in the high-level higher education documents of Iranian universities and analyze the results with the elements of the information literacy framework for higher education

Methods: This qualitative study was based on theoretical analyses. The research population consisted of four high-level higher education documents in Iran and the information literacy framework for higher education. The study used a checklist based on Gal's technique and qualitative and directed content analysis in NVivo.

Findings: A total of 99 themes related to information literacy components were identified in the high-level documents. Based on the information literacy framework elements, these themes were classified into four categories (knowledge implementation, manifestation and reflection, self-evaluation, and possible evaluations) and two sub-categories (knowledge actions and attitudinal actions). Themes related to manifestation and reflection received the highest attention (frequency 35.35%), while the themes about self-evaluation received the least attention (frequency 13.13%) in the studied documents. The Document on the comprehensive scientific map in Iran had the most themes (n=51) related to the elements of the information literacy framework. Despite the significance of information literacy skills training to the academic community at the global level, the constructive role of these skills in empowering the audience has not received the attention it deserves in Iran's high-level higher education documents.

Conclusion: The results of this monitoring can motivate more severe attention and explicit inclusion of the elements of the information literacy framework in Iran's high-level higher education documents. The outcome will be developing and implementing continuous programs for information literacy skills training in universities and empowering audiences based on new international guidelines and frameworks.

Article Type: Research Article

Article history:

Received: 11 March 2023

Accepted: 21 Aug. 2023

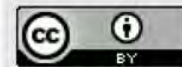
1. Assistant Professor, Knowledge and Information Science Department, Literature and Humanities Science Faculty, University of Zabol, Zabol, Iran (Corresponding author) batulkeykha@uoz.ac.ir

Keywords

Documents of Higher Education in Iran, Document of Islamic Republic Iran's Vision in 2025, Framework for Information Literacy, Document of Comprehensive Scientific Map of Iran, Information Literacy

Citation: Keykha, B. (2023). Monitoring the Elements of Information Literacy Framework for Higher Education in the High-Level Higher Education Documents of Iran. *Librarianship and Information Organization Studies*, 34(3): 83-108.

Doi: 10.30484/NASTINFO.2023.3465.2234

Publisher: National Library and Archives of I.R. of Iran
© The Author(s).

پایش عناصر چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی (ای‌سی‌آرال) در اسناد بالادستی آموزش عالی کشور

بتول کیخا^۱

چکیده

هدف: هدف این پژوهش پایش مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی در اسناد بالادستی آموزش عالی در دانشگاه‌های کشور و تحلیل نتایج حاصل با عناصر چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی (ای‌سی‌آرال) است.

روش: پژوهش بر پایه تحلیل‌های نظری نگارش یافته و از نظر رویکرد در زمره مطالعات کیفی قرار دارد. جامعه پژوهش ۴ فقره سند بالادستی آموزش عالی کشور و همچنین چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی (ای‌سی‌آرال، ۲۰۱۶) بود که با ابزار سیاهه واری بر پایه فن گال با روش تحلیل محتوای کیفی هدایت شده و مقوله‌ای با استفاده از نرم‌افزار ان‌وایو، انجام شده است.

یافته‌ها: در مجموع ۹۹ مضمون مرتبط با مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی در اسناد بالادستی آموزش عالی کشور شناسایی شد و بر اساس عناصر چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی در ۴ مقوله اصلی: پیاده‌سازی دانش، جلوه و بازتاب، خودارزیابی و ارزیابی‌های ممکن، در مقوله‌های فرعی: کنش‌های دانشی و کنش‌های نگرشی دسته‌بندی شدند. مضامین مرتبط با مقوله «جلوه و بازتاب» با ۳۵/۳۵٪ بیشترین و مضامین مقوله «خودارزیابی» با ۱۳/۱۳٪ فراوانی کمترین توجه را در اسناد داشتند. سند نقشه جامع علمی کشور با ۵۱ مضمون از بیشترین مضامین مرتبط با عناصر چهارچوب سواد اطلاعاتی برخوردار بود. علی‌رغم اهمیت آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی به جامعه دانشگاهی در سطح جهانی، به نقش سازنده این مهارت‌ها در جهت توانمندسازی مخاطبان؛ آن‌گونه که شایسته است در اسناد بالادستی آموزش عالی کشور توجه نشده است.

نتیجه‌گیری: بازنمون نتایج حاصل از این پایش می‌تواند بستری برای توجه جدی‌تر و گنجانده شدن صریح‌تر عناصر چهارچوب سواد اطلاعاتی در اسناد بالادستی آموزش عالی کشور باشد. ره‌آورد توجه به این مهم، تدوین و اجرای برنامه‌های مستمر آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی در دانشگاه‌ها و توانمندسازی مخاطبان بر اساس دستورالعمل‌ها و چهارچوب‌های نوین بین‌المللی خواهد بود.

کلیدواژه‌ها

اسناد بالادستی آموزش عالی در ایران، سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴، چهارچوب سواد اطلاعاتی، سند نقشه جامع علمی ایران، سواد اطلاعاتی

استناد: کیخا، بتول (۱۴۰۲). پایش عناصر چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی (ای‌سی‌آرال) در اسناد بالادستی آموزش عالی کشور. *مطالعات کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۳۴(۳): ۸۳-۱۰۸.

Doi: 10.30484/NASTINFO.2023.3465.2234

۱. استادیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی،
دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه
زابل، زابل، ایران (نویسنده مسئول)
batulkeykha@uoz.ac.ir

نوع مقاله: پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۲/۲۰

پذیرش: ۱۴۰۲/۰۵/۳۰

فصلنامه مطالعات کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۳۴ (۳)، پاییز ۱۴۰۲

ناشر: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
© نویسندگان

مقدمه

مفهوم سواد اطلاعاتی در جدیدترین چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی ای‌سی‌آرال^۱، مجموعه‌ای از جلوه‌ها و فعالیت‌هایی تعریف می‌شود که تمرکز آن بر مهارت‌هایی است که ارتقای توانمندی و فهم افراد از فضای اطلاعاتی را به همراه دارد. این فهم در جوامع علمی- آموزشی با مهارت‌های بازیابی، تحلیل و کاربرد داده، اطلاعات و دانش ترکیب می‌شود تا با تکیه بر عنصر مشارکت بتواند به پرسش‌های مخاطبان (نیازهای اطلاعاتی) پاسخ دهد و پرسش‌های نو و دانش جدیدی را بیافریند (ای‌سی‌آرال، ۲۰۱۶). توجه به مهارت‌های سواد اطلاعاتی در بافت آموزش عالی و جوامع دانشگاهی از دیرباز همواره یکی از موضوعات مهم در حوزه مطالعات سواد اطلاعاتی در سطح جهانی بوده است. ظهور انواع مدل‌ها، استانداردها و هم‌اکنون نیز ویرایش‌های چندگانه از چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی، مبین این است که توجه به آموزش سواد اطلاعاتی و مهارت‌افزایی مخاطبان در بافت آموزش عالی ضرورتی است که همواره در جهت توانمندسازی جامعه دانشگاهیان در عرصه‌های علمی، آموزشی و پژوهشی مهم است.

این در حالی است که مرور مطالعات انجام‌شده در ایران نشان می‌دهد علی‌رغم اینکه در حال حاضر بیش از سی سال از ظهور مفهوم سواد اطلاعاتی و بیان اهمیت آن در کشور ما می‌گذرد؛ تبیین، برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌های آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی در بافت آموزش عالی کشور در عمل همچنان از جایگاه چندان مناسبی برخوردار نیست و شواهد

---

¹. ACRL

بیانگر وجود چالش‌ها و خلأهای متعدد و وجود فاصله تا رسیدن به وضعیت مطلوب سواد اطلاعاتی در میان مخاطبان اصلی این بافت یعنی دانشجویان است. به گونه‌ای که در حال حاضر بیشتر مخاطبان آموزش عالی کشور از نظر میزان تسلط به مهارت‌های سواد اطلاعاتی تا رسیدن به سطح مطلوب فاصله دارند (باقرنژادجاوید و ولی‌زاده‌حقی، ۲۰۲۲؛ مختاری و همکاران، ۱۳۹۸؛ وهابی، ۱۳۹۷؛ نجفلو و همکاران، ۱۳۹۶؛ سلیمانی، ۲۰۱۴؛ اشرفی‌ریزی، ۲۰۱۴). مسئله عدم توسعه سیاست‌گذاری‌های ملی به دلیل نبود تفکر مشترک و وفاق دیدگاه میان ذی‌نفعان و تصمیم‌گیران قانونی؛ از دلایل اصلی توسعه‌نیافتگی سواد اطلاعاتی در اکثر جوامع قلمداد می‌شود (O'Brien & Russell, 2014; Ponjuan, 2010). به نظر می‌رسد همچون سایر جوامع، در جامعه دانشگاهی کشور ما نیز یکی از دلایل عدم نیل به وضعیت مطلوب سواد اطلاعاتی، توجه نشدن به اهمیت و ضرورت آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی در آیین‌نامه‌ها و اسناد بالادستی آموزش عالی کشور به‌عنوان متولی اصلی آموزش در بافت دانشگاهی ایران و فقدان ضمانت‌های اجرایی کافی در اسناد مذکور است (جهانی و محمداسماعیل، ۲۰۰۹). در حالی که تجربیات جوامع پیشرو حاکی از این است که یکی از راهکارهای مؤثر بر آموزش و ارتقاء مهارت‌های سواد اطلاعاتی، تصویب و عملیاتی سازی برنامه‌های آموزش سواد اطلاعاتی در قالب مصوبات قانونی و گنجانده شدن در اسناد بالادستی در سطح ملی است (Demasson et al. 2019; De la Vega, 2014). این موضوع نشان‌دهنده این است که توسعه سواد اطلاعاتی در دانشگاه‌های کشور ما نیز نیازمند بررسی اسناد بالادستی و بازبینی انتقادی آیین‌نامه‌ها و برنامه‌های آموزشی ساختار آموزش عالی کشور است.

رصد پژوهش‌های مرتبط نشان می‌دهد که اگرچه تاکنون پژوهش‌هایی با هدف ارزش‌آفرینی و ضرورت‌بخشی به جایگاه سواد اطلاعاتی در اسناد بالادستی بافت‌های آموزش محور کشور همچون مدارس (باب‌الحوائجی و عینی، ۱۳۸۸)؛ و یا کتابخانه‌های عمومی (کیخا و همکاران، ۱۳۹۷) به انجام رسیده است اما این موضوع تاکنون در اسناد بالادستی مرتبط با بافت آموزش عالی در کشور، مورد مطالعه قرار نگرفته و خلأ ناشی از توجه به این مهم مشهود است.

از سوی دیگر بررسی پژوهش‌ها حاکی از این است که تاکنون در بیشتر مطالعات سواد اطلاعاتی در بافت دانشگاهی کشور، استانداردها و مدل‌های سواد اطلاعاتی منبای مطالعه قرار گرفته‌اند (به‌عنوان نمونه قاسمی، ۱۳۸۵؛ باب‌الحوائجی و عینی، ۱۳۸۸). این در حالی است

که چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی با وجود روزآمدی و جامعیت، با مدنظر قرار دادن سوادهای نوپدید منبث از تحولات نوین در عرصه فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی و ضمن برخورداری از قابلیت‌های قابل توجه در اجرا و پیاده‌سازی مهارت‌های سواد اطلاعاتی در دانشگاه‌ها (ای‌سی‌آرال، ۲۰۱۶)؛ تاکنون به‌عنوان مرجع و مبنایی برای بررسی و مطالعه اسناد بالادستی آموزش عالی کشور؛ مورد توجه مطالعات سواد اطلاعاتی قرار نگرفته است.

علاوه بر این مرور روش‌شناسی مطالعات در حوزه سواد اطلاعاتی در بافت دانشگاهی کشور نیز حاکی از این است که اگرچه در طی این سال‌ها پژوهش‌های مختلفی در این بافت و در میان جامعه دانشجویان و اعضای هیئت‌علمی دانشگاه‌ها به انجام رسیده، اما محور توجه بیشتر این آثار نیز در قالب بررسی وضعیت و گزارش‌های توصیفی بوده و برای گردآوری داده‌ها نیز اغلب از روش‌های کمی در قالب پیمایش و عمدتاً از ابزار پرسشنامه استفاده شده است. درحالی‌که پژوهش حاضر با رویکردی متفاوت با ابزار سیاهه واری و با استفاده از روش‌های تحلیل محتوای کیفی مقوله‌ای و هدایت‌شده به گردآوری داده‌ها پرداخته است. همچنین اگرچه از روش تحلیل محتوا به‌طور محدود در برخی از مطالعات سواد اطلاعاتی استفاده شده، اما همان میزان اندک نیز در بافت‌های دیگری چون مدارس (به‌ویژه دبستان‌ها)، کتاب‌های درسی (به‌عنوان نمونه عینی، ۱۳۸۷؛ پورصالحی و همکاران، ۱۳۹۵؛ پورصالحی، ۱۳۹۶ و غیره) به انجام رسیده و تاکنون پژوهشی در بافت دانشگاهی ایران با روش تحلیل محتوا در میان اسناد بالادستی آموزش عالی در حوزه سواد اطلاعاتی صورت نپذیرفته است.

لذا بر این اساس پژوهش حاضر درصدد است تا با تبیین شکاف دانشی موجود بر اساس مدل نظری (۲۰۱۱) در حوزه مطالعات سواد اطلاعاتی؛ از سه منظر: موضوع، روش‌شناسی و بافت پژوهش و با نگاهی تحلیلی-تطبیقی، با مدنظر قرار دادن مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی، منحصرراً در بافت دانشگاهی کشور؛ به تحلیل محتوای اسناد بالادستی آموزش عالی کشور بر اساس عناصر برگرفته از جدیدترین چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی یعنی ای‌سی‌آرال ۲۰۱۶ پردازد. با این اعتقاد که تأکید و توجه به مهارت‌های سواد اطلاعاتی در آموزش عالی بستری خواهد بود بر تحقق یکی از ارزش‌ها و اهداف مهم و مورد تأکید چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی که همانا خلق دانش نو و جدید است (ای‌سی‌آرال، ۲۰۱۶).

انتظار بر این است که نتایج پژوهش حاضر، ضمن تعیین وضعیت فعلی و چالش‌های موجود سواد اطلاعاتی در اسناد (بالادستی، داخلی و پشتیبان) آموزش عالی کشور، بتواند در

جهت ترسیم وضعیت مطلوبِ مهارت‌های سواد اطلاعاتی در دانشگاه‌های کشور نیز مؤثر واقع شود. در ادامه این مسیر پس از تبیین جایگاه و ارزش بخشی به مهارت‌های سواد اطلاعاتی در اسناد مذکور؛ انتظار می‌رود که متولیان آموزش عالی کشور بتوانند در طراحی، پیاده‌سازی و عملیاتی نمودن برنامه‌های آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی برای مخاطبان، نقش مؤثرتری داشته باشند. به نظر می‌رسد که با تبیین روشن جایگاه سواد اطلاعاتی و مصادیق عملیاتی آن در اسناد بالادستی آموزش عالی کشور به‌عنوان متولی اصلی دانشگاه‌ها در مرحله نخست و سپس با ارائه برنامه‌های مدون آموزشی، بتوان در جهت بهبود خلأ ناشی از فقدان برنامه ریزی‌های منسجم و اجرای مستمر آموزش‌های سواد اطلاعاتی در بافت آموزش عالی و در نهایت در راستای ارتقاء مهارت‌های سواد اطلاعاتی جامعه مخاطب، گام‌های مؤثری برداشت.

پیشینه پژوهش

طبق جدیدترین تعریف، سواد اطلاعاتی مفهومی است که دربردارنده مهارت‌های درک و تشخیص نیاز اطلاعاتی، بازیابی، تحلیل و کاربرد داده، اطلاعات و دانش است (ای‌سی‌آرال، ۲۰۱۶). پس از رأی به لغو استاندارد سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی توسط هیئت‌مدیره انجمن کتابخانه‌های دانشکده‌ای و پژوهشی، چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی پا به عرصه وجود گذاشت. این چهارچوب به‌عنوان محصول نوین این انجمن برای آموزش عالی؛ و یکی از سازه‌های اصلی پژوهش حاضر مجموعه‌ای از چهارچوب‌ها (قاب‌ها) و لنزها، برای سواد اطلاعاتی است که هر یک، شامل مفاهیم محوری سواد اطلاعاتی، کنش‌های دانشی و نگرش‌هاست (ای‌سی‌آرال، ۲۰۱۶). سازه دیگر این پژوهش مفهوم آموزش عالی است این مفهوم بخشی از نظام آموزشی است که در حال حاضر در ایران بخش عمده آن زیر نظر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری اداره و سازمان‌دهی می‌شود و بر بافت دانشگاهی کشور متمرکز است. سازه سوم پژوهش اسناد بالادستی است این مفهوم به کلیه قوانین و سیاست‌های کلی کشور، مصوب مجلس شورای اسلامی که بر اساس آن‌ها قوانین عادی تدوین می‌شوند؛ اطلاق می‌شود (جوربنیان، ۱۳۹۲). اعضای جامعه پژوهش حاضر چند فقره از اسناد بالادستی ملی در حوزه آموزش عالی است که در ادامه در بخش روش‌شناسی پژوهش در

¹. Frame

جدول ۱ معرفی و تشریح می‌شود. پس از تعریف خلاصه مبانی و پیشینه نظری پژوهش بر اساس سه سازه اصلی پژوهش در ادامه، به پیشینه تجربی مرتبط‌ترین پژوهش‌های پیشین از متقدم به متأخر پرداخته می‌شود.

در مطالعات داخل کشور از یک دهه پیش طالبی و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهشی ضرورت توجه به آموزش و ارتقای سواد اطلاعاتی دانشجویان در برنامه‌های درسی آموزش عالی را تصریح کردند. احمدی و همکاران (۱۳۹۵) نشان دادند که ساختار متفاوت تدوین چهارچوب جدید ۲۰۱۶ با توجه به تغییرات محیط اطلاعاتی جدید و نظام‌های آموزشی مبتنی بر فضای اطلاعاتی و ارتباطی نوین می‌تواند به‌عنوان چهارچوب مناسبی در آموزش سواد اطلاعاتی مورد استفاده قرار گیرد. این پژوهشگران در پژوهشی دیگر مصادیق چهارچوب سواد اطلاعاتی ۲۰۱۶ را مورد بررسی قرار دادند و بر اهمیت افزایش آشنایی دانشجویان با عناصر و مصادیق این چهارچوب صحنه گذاشتند (احمدی و همکاران، ۱۳۹۶).

ابراهیمی‌پور و دیانی (۱۳۸۶) با مطالعه مقولات مرتبط با سواد اطلاعاتی در چهار سند توسعه ملی؛ توجه به برنامه‌ریزی برای توسعه و ترویج آموزش سواد اطلاعاتی - به‌ویژه برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی - را ضروری برشمردند. عینی (۱۳۸۷) نیز بر گنجاندن سواد اطلاعاتی برای آموزش مادام‌العمر و در سیاست‌های کلان آموزش و پرورش و سند ملی چشم‌انداز بیست‌ساله آموزش و پرورش و توجه به مهارت‌های سواد اطلاعاتی به‌عنوان عنصر کلیدی برای توسعه توانمندی‌های عمومی موردنیاز برای اعتبارگذاری به همه برنامه‌های مهارت‌آموزی و آموزشی، تأکید کرد.

تنها پژوهشی که می‌توان گفت از نظر سازه بافت تا حدی نزدیک به پژوهش حاضر بود مطالعه جهانی و محمداسماعیل (۲۰۰۹) است به‌طور ضمنی اشاره‌ای نیز به چشم‌اندازهای آینده برنامه‌های سواد اطلاعاتی در سند چشم‌انداز ۲۰ ساله دولت داشت و نتایج آن نشان داد که توسعه سواد اطلاعاتی در دانشگاه‌های ایران و در برنامه‌های ارائه‌شده در ساختار آموزش عالی کشور نیازمند ارتقاء، بازتعریف و بازنگری انتقادی است. مرادمنند و همکاران (۱۳۹۸) با شناسایی عوامل تأثیرگذار بر آینده سیاست‌های پژوهشی دانشگاه‌ها؛ بر ناهمخوانی اسناد بالادستی با توانمندی‌های پژوهشی دانشگاه‌ها تصریح کردند.

در میان مطالعاتی که بر روی اسناد بالادستی انجام شده است نتایج پژوهش کیخا و همکاران (۱۳۹۷) در واکاوی جایگاه مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی در اسناد فرادست نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور نشان داد که به نقش تأثیرگذار مهارت‌های سواد اطلاعاتی در اسناد

فراست این نهاد در راستای توانمندسازی جامعه مخاطب کتابخانه‌های عمومی کشور توجه نشده‌است.

در مطالعات خارج از کشور برادلی^۳ (۲۰۱۳) از بیش یک دهه پیش با شروع یک بحث گسترده در مورد سواد اطلاعاتی و مسائل مربوط به آن در کانادا؛ توسعه سیاست‌های آموزش سواد اطلاعاتی را در این کشور در چهار عرصه: نقش حاکمیت کانادا، مسئولان استانی، دولت‌های محلی، انجمن‌های کتابخانه‌ای و سایر گروه‌های ذینفع؛ تحلیل کرد و نشان داد که آموزش و یادگیری مهارت‌های سواد اطلاعاتی در آموزش عالی حمیت و تلاش چندجانبه ملی و فراست را می‌طلبد. یافته‌های پژوهش

تولگی^۴ (۲۰۱۶) بر اهمیت آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی در آموزش عالی معتقد است که ادغام برنامه‌ها و آموزش‌های سواد اطلاعاتی در برنامه درسی دانشگاه‌ها می‌تواند محیط‌های آموزشی و روند یادگیری را در آموزش عالی متحول کند. جولین و همکاران^۵ (۲۰۱۸) با پژوهش بر شیوه‌های آموزشی سواد اطلاعاتی در کتابخانه‌های دانشگاهی ایالات متحده نشان دادند که ترکیب چهارچوب جدید سواد اطلاعاتی در آموزش عالی و توجه به نقش فناوری در آموزش و همچنین توجه به اهمیت روابط اساتید و مدیران می‌تواند به‌عنوان شیوه‌های مؤثر آموزش سواد اطلاعاتی در کتابخانه‌های دانشگاهی در جهت توانمندسازی دانشجویان بکار گرفته شود.

ارو و استونبراکر^۶ (۲۰۲۳) در یکی از جدیدترین پژوهش‌های مرتبط با چهارچوب سواد اطلاعاتی به تفسیر مصادیق این چهارچوب در رفع مشکلات کارگروه‌های سواد اطلاعاتی پرداختند و با بررسی قابلیت‌های چهارچوب سواد اطلاعاتی این چهارچوب را به‌عنوان یک فرصت بالقوه در جهت توانمندسازی مخاطبان و تربیت یادگیرندگان مادام‌العمر برشمردند.

پژوهش حاضر با در نظر داشتن آنچه از ضرورت توجه و مطالعه جایگاه مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی در اسناد بالادستی آموزش عالی بر مبنای عناصر چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی بیان شد و همچنین به‌منظور بسترسازی جهت تدوین و ارائه برنامه‌ریزی‌های منسجم و توجه مستمر به مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی در اسناد بالادستی آموزش عالی؛ به دنبال

³. Bradley

⁴. Toulgui

⁵. Julien et al.

⁶. Arave & Stonebraker

نیل به این هدف اصلی است که با نگاهی اکتشافی به پایش و تحلیل جایگاه مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی در اسناد بالادستی آموزش عالی کشور و تحلیل نتایج حاصل با عناصر چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی (ای‌سی‌آرال، ۲۰۱۶) پردازد.

به‌منظور تحقق این هدف اصلی پرسش‌های زیر مطرح است:

- ۱- جایگاه و میزان توجه به مؤلفه‌های مهارت‌های سواد اطلاعاتی، در اسناد بالادستی آموزش عالی کشور چگونه است؟
- ۲- مضامین مرتبط با مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی در اسناد بالادستی آموزش عالی کشور، در چه مقوله‌هایی از عناصر چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی (ای‌سی‌آرال، ۲۰۱۶) جای می‌گیرند؟

روش‌شناسی

پژوهش بر پایه تحلیل‌های نظری نگاشته شده و از نظر رویکرد در زمره مطالعات کیفی است. جامعه پژوهش ۴ فقره سند بالادستی آموزش عالی کشور و همچنین چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی (ای‌سی‌آرال، ۲۰۱۶) است که با ابزار سبانه و ارسسی بر پایه فن گال با روش تحلیل محتوای کیفی هدایت‌شده و مقوله‌ای با استفاده از نرم‌افزار ان‌وی‌و^۷، انجام شده است.

در انتخاب جامعه پژوهش نمونه‌گیری صورت پذیرفته و معیار ورود اسناد به مطالعه اعم از اسناد بالادستی، پشتیبان و آیین‌نامه‌های داخلی وزارت علوم تحقیقات و فناوری؛ حفظ شمول و نگاه همه‌جانبه به کلیه مستندات، قوانین و پیوست‌های مرتبط با آموزش عالی در دانشگاه‌ها بوده است که هر یک به‌نوعی به‌طور مستقیم و یا غیرمستقیم می‌توانستند دربرگیرنده مضامینی در پیوند با مفاهیم و مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی در این بافت باشند.

جدول ۱- معرفی اسناد جامعه پژوهش

ردیف	عنوان سند	توضیحات
۱	سند نقشه جامع علمی کشور	مرجع تصویب: شورای عالی انقلاب فرهنگی
۲	سند قانون اهداف و وظایف و تشکیلات وزارت علوم تحقیقات و فناوری	مرجع تصویب: مصوبات مجلس شورا
۳	سند سیاست‌های کلی نظام برای توسعه علمی	مرجع تصویب: مجمع تشخیص مصلحت نظام

۷. NVivo

ردیف	عنوان سند	توضیحات
	تحقیقاتی در بخش آموزش عالی	
۴	سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴	مرجع تصویب: قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، سیاست‌های کلی نظام

علاوه بر چهار سند معرفی شده در جدول شماره ۱ چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی به‌عنوان سند شاخص، نیز جزو اسناد مورد مطالعه در پژوهش بود؛ بنابراین جامعه نهایی پژوهش در مجموع متشکل از ۵ فقره سند بوده است.

یکی از روش‌های پژوهش به‌منظور تفسیر ذهنی و محتوایی داده‌های متنی، روش تحلیل محتوای کیفی مقوله‌ای و هدایت‌شده است. در این روش که از طریق فرآیندهای طبقه‌بندی نظام‌مند، کدگذاری، مضمون‌سازی و یا بعضاً طراحی الگو صورت می‌پذیرد؛ می‌توان محتوای مجموعه‌ای از اسناد یا متون را استخراج، طبقه‌بندی و تحلیل کرد (باب‌الحوائجی، ۱۳۸۱). فن گال قابلیت‌های تحلیلی مناسبی برای تحلیل محتوای اسناد و متون دارد و در آن مشارکت ذهنی پژوهشگر (متخصص) در تفسیر محتوای اسناد نیز بخشی از فرآیند پژوهش به‌شمار می‌رود. «در این فن پژوهشگر برحسب نیاز با تکیه بر تخصص موضوعی خود از ساختارهای معنایی در کدگذاری بهره می‌گیرد و داده‌ها را تفسیر می‌کند» (گال، بورگ، ۱۳۹۳، ۷۴). این قابلیت‌ها باعث شد تا این فن در پژوهش حاضر مورد استفاده قرار گیرد.

بر این اساس واحد تحلیل چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی و واحد ضبط کلیه عبارت‌ها، گزاره‌ها و کلیدواژه‌های مرتبط با مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی، مندرج در اسناد بالادستی آموزش عالی بود که هر یک به‌نحوی دربرگیرنده مضامین و مفاهیم مرتبط با سواد اطلاعاتی بودند. پس از بررسی اسناد و تعیین جامعه پژوهش گویه‌های مرتبط با مهارت‌های سواد اطلاعاتی از محتوای اسناد شناسایی و کدگذاری شدند. تحلیل محتوای اسناد به روش چهارچوبی (بهادری و زابلی، ۱۳۹۴، ۶۲) طی پنج مرحله به انجام رسید. در مرحله نخست اسناد جامعه پژوهش به‌طور دقیق مورد بررسی و مطالعه قرار گرفتند و کلیه گزاره‌ها و مضامینی که این قابلیت را داشتند که از آن‌ها مفاهیم مرتبط با مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی را اقتباس کرد؛ در قالب مضمون، شناسایی و تعیین شدند. در مرحله بعد مضامین و گزاره‌های حاصل از مرحله اول، جهت جانمایی در مقوله‌ها نشانه‌گذاری شدند. در مرحله سوم سعی شد تا طی

⁸. Gal, Borg, Gal

فرآیند مقوله‌بندی مناسب هر مقوله نمایانگر یک عنصر مجزا متناسب با هدف اصلی پژوهش باشد. در مرحله چهارم هر یک از مقوله‌ها با کدگذاری باز دسته‌بندی شدند. در این نوع کدگذاری کلیه داده‌ها بدون داشتن اولییتی نسبت به یکدیگر تحلیل می‌شوند و در مقوله‌های مختلف دسته‌بندی شدند؛ و در پایان در مرحله آخر، کدها با توجه به هدف و پرسش‌های پژوهش، پردازش و تفسیر شدند.

برای حصول اطمینان در کدگذاری با تکیه بر روش بازنگری ناظرین^۹ از دو نفر از متخصصان حوزه سواد اطلاعاتی درخواست شد به‌طور جداگانه و تصادفی برخی از اسناد موردپژوهش را از نظر مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی کدگذاری نمایند. پس از انجام این فرآیند و با مقایسه کدهای پژوهشگران و متخصصان و اعمال بازنگری و اصلاح در برخی از موارد؛ فهرست نهایی شده کدها تأیید شد. برای تحلیل محتوای اسناد از نسخه ۱۰ نرم‌افزار ان‌اوبو^{۱۰} استفاده شد. بسته به روش پژوهش و اینکه برای تدوین مقوله‌بندی کدها از چه رویکردی استفاده شود؛ می‌توان وان از آن به شکل مناسبی برای تحلیل محتوای متون یا اسناد مختلف بهره گرفت.

یافته‌ها

بر اساس آنچه در روش‌شناسی پژوهش بیان شد به‌منظور پاسخ به پرسش اول پژوهش، پس از تحلیل و کدگذاری کلیه گزاره‌های مرتبط با مفاهیم و مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی در اسناد بالادستی آموزش عالی کشور؛ در مجموع ۹۹ مضمون شناسایی شد؛ که در ادامه شواهدی از مقولات احصاء شده در اسناد ذکر می‌شود. به‌عنوان نمونه در بند مربوط به ارتقا آموزش‌های عمومی در سند نقشه جامع علمی کشور به مؤلفه‌های تأمین نیازهای اطلاعاتی جامعه و ترویج آموزش فراگیر و غیررسمی پرداخته شده است. همچنین در بندهای مربوط به آموزش عالی در سند سیاست‌های کلی نظام برای توسعه علمی تحقیقاتی کشور؛ به‌طور نسبتاً صریح به مؤلفه‌های کسب مهارت‌های نوین، بهره‌گیری از فناوری‌های پیشرفته و نیز به‌طور ضمنی به مضامین مرتبط با مهارت‌های سواد اطلاعاتی از قبیل توسعه نوآوری، توسعه نظریه‌پردازی علمی، انجام پژوهش‌های کاربردی، ارتقا خلاقیت، توسعه تحقیقات بنیادی و تبدیل نتایج

^۹. Peer check

^{۱۰}. v10 QSR NVivo - این نرم‌افزار یکی از نرم‌افزارهای نوین و کاربردی در پژوهش‌های کیفی و تحلیل محتوای اسناد و کدگذاری و تجزیه و تحلیل نتایج است.

پژوهش به تجربیات قابل دسترس، اشاره شده است.
یافته‌ها مربوط به پرسش اول پژوهش بر اساس مضامین، مقوله‌های فرعی و مقوله اصلی در جدول شماره ۲ ارائه شده است.

جدول ۲- مضامین و مقوله‌های فرعی و اصلی حاصل از تحلیل محتوا و کدگذاری اسناد بالادستی آموزش عالی کشور

مقوله اصلی	مقوله‌های فرعی	مضامین
پایه‌سازی دانش	کنش‌های دانشی	نیل به دانش پیشرفته، بهره‌گیری از فناوری‌های پیشرفته، دسترسی آسان به تحصیل علم، تنوع‌بخشی به نظام آموزش عالی، اولویت‌بندی آموزش‌ها، انتقال فناوری، انتقال دانش فنی، بومی‌سازی فناوری‌های انتقال‌یافته، حمایت از صدور فناوری‌های داخلی، توسعه پژوهش در بخش‌های غیردولتی، تلفیق آموزش با پژوهش، تعمیق آموزش‌های عمومی، تعمیق ارائه آموزش‌های تخصصی، اصلاح ساختارها و نهادهای علمی و فناوری، استقرار نظام‌های علمی مبتنی بر دانش علمی و فنی، همسویی با نظم رسمی آموزش، مدیریت نظام‌مند در پژوهش، برنامه‌ریزی پویا در حوزه دانش، توسعه علوم و فناوری‌های میان‌رشته‌ای افزایش سهم تولیدات مبتنی بر دانش
	کنش‌های نگرشی	اهتمام به اصل پژوهش، تداوم در کسب مهارت‌های نوین، ترویج فرهنگ تفکر علمی، تقویت روحیه تحقیق و تتبع، تقویت رویکرد پژوهش محور، ساماندهی مالکیت فکری، نهادینه‌سازی فرهنگ پژوهش، گسترش مرزهای دانش، تقویت جریان اطلاعات مفید، تعامل و ارتباطات بین‌المللی در حوزه علم
جلوه و بازتاب	کنش‌های دانشی	توانایی تولید علم، توانایی تولید فناوری، توسعه نوآوری، توسعه نظریه‌پردازی علمی، پژوهش‌های کاربردی در جهت تحکیم آموزش عالی، توسعه تحقیقات بنیادی، تبدیل نتایج پژوهش به تجربیات قابل دسترس، اولویت‌بندی پژوهش‌ها، اعتلای موقعیت علمی و آموزشی کشور، اعتلای سطح دانش، توسعه فناوری، افزایش کارایی و اثربخشی پژوهش‌ها، همسویی آموزش و پژوهش با فناوری، ایجاد و توسعه پایگاه‌های اطلاعاتی، استقرار جامعه دانش‌بنیان، استقرار مرجعیت علمی انسجام علمی میان اجزای چرخه علم، دستیابی به فناوری‌های نوین و نافع به‌کارگیری علوم در مراکز تحقیقاتی، انتشار علوم در مراکز آموزشی، ارتقا تولید علم در علوم انسانی، تبدیل علم به گفتمان اصلی جامعه، تعیین استانداردهای بومی در حوزه علم و فناوری دستیابی به شاخص‌های کلان علم و فناوری، اصلاح ساختارهای ارزیابی علم، نیل جایگاه علمی و فناوری
	کنش‌های	نهادینه‌سازی فرهنگ پژوهش، خلاقیت محوری، آزاداندیشی علمی، تقویت روحیه

مضمین	مقوله‌های فرعی	مقوله‌ی اصلی
همکاری علمی، گسترش همکاری‌های علمی بین‌المللی، تولید محتوا، ارائه سازوکارهای انگیزشی، نظریه‌پردازی در علوم، جهت‌دهی به چرخه علم و فناوری	نگرشی	
دستیابی به دانش مهارت متناسب با معیارهای جهانی، مرجعیت علمی	کنش‌های دانشی	خودارزیابی
مهارت دسترسی به منابع علمی کسب پویایی فکری، ترویج تفکر خلاق، اخلاقیات، اخلاق علم، خطرپذیری در علم، تفکر و خردورزی، پرورش استعدادهاى علمى	کنش‌های نگرشی	
تولید علم، رشد آموزش، رشد پژوهش، توازن کمی و کیفی آموزش، تولید علم توانمندسازی مهارت‌های فنی و تخصصی، همسویی با تحولات علمی داخل و خارج کشور، اعتبار سنجی و رتبه‌بندی آموزش عالی، فناوری ملی، تعاملات فناورانه	کنش‌های دانشی	ارزیابی‌های ممکن
فناوری بومی، ارزیابی نوآوری‌ها و ابداعات، دادرسی تخصصی علم و فناوری، سیاست‌های آموزشی و پژوهشی در دانشگاه‌ها، وجود فناوری‌های جدید در آموزش عالی، وجود زیرساخت‌های فناوری در آموزش عالی ارزیابی شاخص‌های علم در حوزه بهره‌وری	کنش‌های نگرشی	

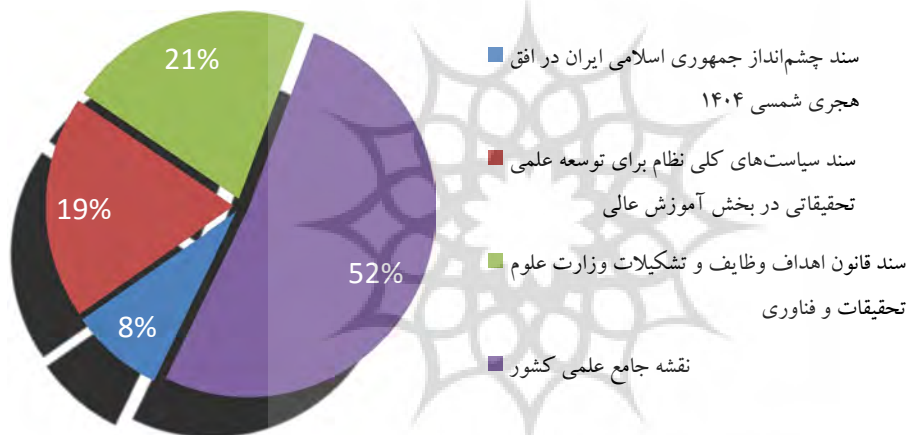
مضمین حاصل از یافته‌های جدول شماره ۲ در قالب دو مقوله فرعی بر اساس کنش‌های دانشی و کنش‌های نگرشی مندرج در چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی؛ و بر اساس عناصر چهارگانه چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی در ۴ مقوله اصلی: پیاده‌سازی دانش، جلوه و بازتاب، خودارزیابی و ارزیابی‌های ممکن، دسته‌بندی شدند. پیش از بیان میزان فراوانی و نتایج کمی این دسته‌بندی، مفاهیم هر یک از این مقولات بر اساس تعاریف مندرج در چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی ۲۰۱۶ تعریف می‌شوند. پیاده‌سازی دانش: به‌کارگیری دانشی که افراد در پی درک مفاهیم آستانه و مفاهیم بنیادین نظام اطلاعاتی در جهت پیاده‌سازی مهارت‌ها و توانمندی‌های حاصله به دست می‌آورند. جلوه و بازتاب: راهی برای تفکر که حرکت متخصصان را در اکوسیستم پویای اطلاعات ارتقا می‌دهد.

خودارزیابی: ارزیابی درونی افراد از میزان توانایی‌شان در دسترسی مؤثر به اطلاعات و

توانایی ارزیابی نقادانه اطلاعات.

ارزیابی‌های ممکن: کاربرد هدفمند اطلاعات و توانایی درک موارد حقوقی و اقتصادی کاربرد اطلاعات.

فراوانی مضامین سواد اطلاعاتی در اسناد بالادستی بر اساس مقوله‌های عناصر چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی نشان‌دهنده این است که مضامین مرتبط با عنصر جلوه و بازتاب با ۳۵/۳۵ درصد فراوانی بیشترین توجه را در میان اسناد موردبررسی به خود اختصاص داده است و مضامین مرتبط با عنصر خودارزیابی با ۱۳/۱۳ درصد فراوانی کمترین جایگاه را در میان مضامین سواد اطلاعاتی در اسناد بالادستی آموزش عالی کشور دارد. در جهت پاسخ به پرسش دوم پژوهش و جایگاه و میزان توجه به مؤلفه‌های مهارت‌های سواد اطلاعاتی در اسناد بالادستی آموزش عالی کشور، نمودار شماره ۱ مقایسه اسناد بالادستی آموزش عالی کشور را از لحاظ میزان پوشش مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی نشان می‌دهد.

شکل ۱- نمودار رتبه‌بندی و مقایسه اسناد بالادستی آموزش عالی کشور از نظر میزان پوشش مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی

همان‌گونه که در نمودار شماره ۱ ملاحظه می‌شود نتایج حاصل از رتبه‌بندی و مقایسه اسناد نهاد بالادستی آموزش عالی کشور از حیث میزان پوشش مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی، نشان‌دهنده این است که در سند نقشه جامع علمی کشور با ۵۲٪ فراوانی بیش از سایر اسناد مورد مطالعه به مفاهیم و مضامین مرتبط با مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی پرداخته شده است و این سند از این لحاظ از بیشترین پوشش عناصر چهارچوب سواد اطلاعاتی در آموزش عالی برخوردار است. در حالی که سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق هجری شمسی ۱۴۰۴ با ۸٪ فراوانی؛

از کمترین ارتباط با عناصر این چهارچوب برخوردار است.

جدول شماره ۴ با جمع‌بندی یافته‌های شکل ۱ و جدول شماره ۳ نتایج حاصل از میزان رخدادهای کمی مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی در اسناد بالادستی و همچنین میزان تطبیق هریک از مضامین سواد اطلاعاتی مندرج در این اسناد با عناصر چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی را نشان می‌دهد.

جدول ۳- میزان رخداد کمی مضامین سواد اطلاعاتی در اسناد بالادستی

عناصر چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی					اسناد بالادستی آموزش عالی کشور
جمع	ارزیابی‌های ممکن	خودارزیابی	جلوه و بازتاب	پیاده‌سازی دانش	
۸	۳	۱	۳	۱	سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق هجری شمسی ۱۴۰۴
۱۹	۵	۰	۸	۶	سند سیاست‌های کلی نظام برای توسعه علمی تحقیقاتی در بخش آموزش عالی
۲۱	۵	۱	۸	۷	سند قانون اهداف وظایف و تشکیلات وزارت علوم تحقیقات و فناوری
۵۱	۹	۱۱	۱۶	۱۵	نقشه جامع علمی کشور
۹۹	۲۲	۱۳	۳۵	۲۹	جمع

نتایج حاصل از تحلیل یافته‌های جدول شماره ۳ نشان می‌دهد که در سند نقشه جامع علمی کشور از میان مقوله‌های عناصر چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی اطلاعاتی، با اخذ ۱۶ مضمون بیشترین توجه به عنصر جلوه و بازتاب شده است و کمترین توجه مربوط به عنصر ارزیابی‌های ممکن با اخذ ۹ مضمون بوده است. سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی با برخوردارگی از کمترین مضامین در بین اسناد بالادستی مورد مطالعه بیشترین توجه را به عناصر جلوه و بازتاب و ارزیابی‌های ممکن با اخذ ۳ مضمون داشته و کمترین توجه هم مربوط به عنصر پیاده‌سازی دانش با اخذ تنها ۱ مضمون بوده است. دو سند سیاست‌های کلی نظام برای توسعه علمی تحقیقاتی در بخش آموزش عالی و سند قانون اهداف وظایف و تشکیلات وزارت علوم تحقیقات و فناوری هم در میانه این ترتیب جای دارند.

یافته قابل توجه از نتایج جدول شماره ۳ اینکه در سند سیاست‌های کلی نظام برای

توسعه علمی تحقیقاتی در بخش آموزش عالی به مضامین مرتبط با عنصر جلوه و بازتاب توجه نسبتاً خوبی شده است در صورتی که در این سند به مقوله خودارزیابی توجهی نشده است. به توجه مضامین مرتبط با این عنصر در سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی و همچنین سند قانون اهداف و وظایف و تشکیلات وزارت علوم تحقیقات و فناوری نیز در حد ناچیز و اندک است.

نتیجه‌گیری

نتایج بررسی و تحلیل اسناد بالادستی آموزش عالی به‌عنوان اسناد رسمی و معتبر ملی و تعیین‌کننده خط‌مشی آموزش عالی در کشور نشان داد که توجه به جایگاه مهارت‌های سواد اطلاعاتی در ارکان اسناد فوق با گنجاندن مفاهیمی چون مهارت‌های دسترسی به منابع علمی، پویایی فکری، ترویج تفکر خلاق، تفکر و خردورزی، پرورش استعدادها علمی و یادگیری مادام‌العمر تا حدی مورد پذیرش و اهمیت بوده است.

اما بررسی‌های چندجانبه در مجموعه اسناد بالادستی مورد مطالعه به‌عنوان جامعه پژوهش حاضر و همچنین سایر اسناد بالادستی آموزش عالی کشور که به دلیل نداشتن هیچ مضمون مرتبط با مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی وارد جامعه پژوهش نشدند؛ حاکی از این است که اهمیت و نقش سازنده مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی در اسناد بالادستی آموزش عالی کشور و در توانمندسازی جامعه دانشگاهی؛ چندان جدی قلمداد نشده و به نقش مؤثر و توانمندساز کنش‌های دانشی و کنش‌های نگرشی چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی، آن‌گونه که باید تصریح نشده است. چراکه به دلیل عدم توجه و اشاره مستقیم در بیشتر این اسناد برای یافتن ردپایی از مضامین سواد اطلاعاتی، ناگزیر به تأویل و تفسیر باید متوسل شد. این یافته هم‌راستا با نتایج پژوهش‌های عینی و باب‌الحوائجی (۱۳۸۸)، جهانی و محمداسماعیل (۲۰۰۹) و کیخا و همکاران (۱۳۹۷) مبنی بر پایین بودن میزان توجه به مضامین و مقوله‌های مرتبط با مهارت‌های سواد اطلاعاتی در اسناد بالادستی بافت مورد مطالعه‌شان است.

نتایج نشان داد با توجه به رسالتی که برای آموزش عالی در امر توانمندسازی جامعه دانشگاهی کشور متصور است، میان میزان توجه و اهمیت اسناد بالادستی آموزش عالی کشور به مهارت‌های سواد اطلاعاتی و توسعه برنامه‌های آن در دانشگاه‌ها تا رسیدن به جایگاه درخور؛ فاصله وجود دارد. به‌گونه‌ای که یافته‌ها نشان داد که برخی از مضامین سواد اطلاعاتی همچون «ترویج تفکر خلاق» و یا «کسب پویایی فکری» تنها در یک مورد از اسناد مدنظر قرار

گرفته است و یا در سند سیاست‌های کلی نظام برای توسعه علمی تحقیقاتی در بخش آموزش عالی هیچ مضمونی در مقوله خودارزیابی مدنظر قرار نگرفته است. همسو با آن نتایج پژوهش مرادمند و همکاران (۱۳۹۸) نیز بر ناهمخوانی میان اسناد بالادستی با توانمندی‌های پژوهشی دانشگاه‌ها تأکید کردند این در حالی است که نتایج پژوهش جولین و همکاران (۲۰۱۸) در جهت تأکید بر جایگاه مؤثر چهارچوب سواد اطلاعاتی در آموزش عالی، بر نقش چهارچوب جدید سواد اطلاعاتی در آموزش عالی به‌عنوان راهبرد مؤثر آموزش سواد اطلاعاتی در دانشگاه‌ها صحنه می‌گذارند.

بنابراین انتظار می‌رود که توجه به این مهم در اسناد بالادستی آموزش عالی کشور ما نیز فراتر از اشاره‌های تلویحی و بیشتر از بعد عملیاتی و توانمندسازی موردتوجه اسناد واقع شود تا از این طریق بتوان به میزان قابل‌توجهی در جایگاه‌بخشی و ارزش‌آفرینی به آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی در میان مخاطبان آموزش عالی و رفع خلأهای بیان‌شده در پژوهش‌های باقرنژادجاوید و ولی‌زاده‌حقی (۲۰۲۲)؛ مختاری و همکاران (۱۳۹۸)؛ وهابی و همکاران (۱۳۹۷) نجفلو و همکاران (۱۳۹۶)؛ سلیمانی (۲۰۱۴) و اشرفی‌ریزی (۲۰۱۴) مؤثر واقع شد.

نتیجه قابل‌توجه دیگر اینکه اگرچه هریک از مضامین استخراج‌شده از اسناد موردبررسی به جهت ماهیت و مفهوم توانسته‌اند در یکی از ۴ عنصر چهارچوب سواد اطلاعاتی به‌عنوان مقوله‌های اصلی جای بگیرند، اما باید در نظر داشت که این بدان معنی نیست که این مضامین در کلیه اسناد از مفهوم کاملاً یکسان برخوردارند. برای نمونه مضامین عنصر جلوه و بازتاب با برخورداری از ۳۵ مضمون و اخذ عنوان پربسامدترین عنصر این مطالعه؛ در برخی از اسناد با مفهوم «جهت‌دهی به چرخه علم و فناوری» و در برخی دیگر با مضمون «ایجاد و توسعه پایگاه‌های اطلاعاتی» و یا در جای دیگر با مضمون «استقرار مرجعیت علمی» و در برخی دیگر نیز با مضامینی چون «اعتلای موقعیت علمی» و یا «توسعه نظریه‌پردازی علمی» دسته‌بندی شده‌اند. این موضوع در خصوص مضامین مرتبط با مقوله پیاده‌سازی دانش نیز قابل‌تعمیم است. مضامین مرتبط با این مقوله در اسناد بالادستی با تعابیر متفاوتی چون «تولید علم، اشاعه دانش، حضور در چرخه دانش» و غیره بیان‌شده است. این موضوع در خصوص مضامینی که در مقوله «ارزیابی‌های ممکن» دسته‌بندی شده‌اند نیز مشاهده می‌شود و مضامین مرتبط با این مقوله، با تعابیری همچون «ارزیابی نوآوری‌ها و ابداعات، اعتبارسنجی مالکیت فکری علمی، دادرسی تخصصی علم و فناوری، ارزیابی دستاوردهای علمی، رصد علم و فناوری» و غیره تعریف

شده‌اند.

کامل‌ترین همپوشانی میان مضامین و مقوله‌های حاصل از این مطالعه را می‌توان در عناصر مقوله خودارزیابی در سند نقشه جامع علمی کشور و در مضمون «مهارت دسترسی به منابع علمی» مشاهده کرد. این مضمون در میان مضامین مستخرج از این سند به‌عنوان یکی از مهارت‌های اصلی سواد اطلاعاتی؛ به دلیل داشتن ماهیت کلیدواژه‌ای با همان مفهوم مصطلح و شناخته‌شده با مفاهیم و مؤلفه‌های مهارت‌های سواد اطلاعاتی بکار رفته است. در یک جمع‌بندی کلی از نتایج مضامین مستخرج از اسناد بالادستی آموزش عالی کشور می‌توان گفت سند نقشه جامع علمی کشور از بیشترین همپوشانی با مضامین مرتبط با عناصر چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی؛ برخوردار است.

با در نظر داشتن اینکه سواد اطلاعاتی بر توانمندسازی افراد در جهت یادگیری مادام‌العمر تأکید دارد؛ آموزش عالی کشور نیز با مهم برشمردن نقش سواد اطلاعاتی در بافت دانشگاه‌ها می‌تواند تا حد قابل‌توجهی به این هدف مهم و کاربردی دست‌یافته و به‌عنوان یکی از مراکز اصلی یادگیری سواد اطلاعاتی ایفاگر نقشی شایسته باشد. این یافته‌های همسو با نتایج پژوهش طالبی و همکاران (۱۳۹۰)؛ ابراهیمی‌پور و دیانی (۱۳۸۶) و جهانی و محمد اسماعیل (۲۰۰۹) نشان می‌دهد که توسعه به سواد اطلاعاتی در دانشگاه‌های ایران نیازمند توجه جدی در برنامه‌های آموزش عالی کشور است.

نتایج پژوهش حاضر ضمن ارائه شمای مضامین مرتبط با مؤلفه‌های مهارت‌های سواد اطلاعاتی در اسناد بالادستی آموزش عالی کشور؛ می‌تواند در بازنگری‌های اسناد مذکور مؤثر واقع شده و زمینه ایجاد قابلیت‌های مؤثر و ظرفیت‌های ملی، مالی و قانونی جدید را در آموزش عالی کشور در جهت ارائه آموزش‌های نوین سواد اطلاعاتی بر پایه انواع سواد‌های نوپدید و برخاسته از فناوری‌های جدید اطلاعاتی و ارتباطی را فراهم آورد. این یافته هم‌راستا با نتایج مطالعه دلاوگا (۲۰۱۴)؛ دماسون و همکاران (۲۰۱۹)؛ نشان‌دهنده این است که توسعه سواد اطلاعاتی در دانشگاه‌ها بدون و مطالعات زیربنایی و برنامه‌ریزی‌های راهبردی و تمایل دیدگاه اصحاب تدوین اسناد و صاحب‌نظران حوزه‌های مربوطه و مصوبات قانونی امکان‌پذیر نخواهد بود. باید در نظر داشت که تلاش در جهت پیاده‌سازی آموزش‌های سواد اطلاعاتی در آموزش عالی کشور مستلزم اهتمام و ممارست مسئولین در سطح کلان و تدوین سیاست‌های ملی در اسناد بالادستی مذکور است. این نتیجه هم‌راستا با نتایج پژوهش برادلی (۲۰۱۳) است که پیاده‌سازی آموزش‌های سواد اطلاعاتی را نیازمند برنامه‌ریزی، اجرا و همکاری تمام نهادهای

مرتبط با این حوزه و توجه ویژه به فراهم‌آوری زیرساخت‌ها، امکانات و تجهیزات، نیروی انسانی و بودجه می‌داند. از این رو ضروری است تا هم‌راستا با نتایج پژوهش ارو و استونبراکر (۲۰۲۳) با برنامه‌ریزی دقیق و حساب‌شده در اسناد بالادستی به حرکت در جهت رسیدن به جامعه اطلاعاتی پویا و مولد، با افرادی بهره‌مند از سواد اطلاعاتی بالا و برخوردار از یادگیری مادام‌العمر پرداخت.

یکی از نتایج قابل‌تأمل در اسناد بالادستی عدم توجه صریح و جدی به جایگاه کتابخانه‌های دانشگاهی و نقش آن‌ها در آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی در آموزش عالی کشور بود. در حالی که چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی ای‌سی‌آرال با نگاهی مشترک میان بافتار کتابخانه‌های دانشگاهی و دانشگاه‌ها شکل گرفته است و در سال ۲۰۱۸ اولین اولویت انجمن کتابخانه‌های دانشکده‌ای و پژوهشی توجه به روش‌های فناورانه و آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی، توسط کتابخانه‌های دانشگاهی تعیین شده است. در چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی ۲۰۱۶ با تأکید بر نقش کتابخانه‌های دانشگاهی کتابداران به‌عنوان واسطه یادگیری مهارت‌های سواد اطلاعاتی به دانشجویان به‌عنوان یادگیرنده معرفی شده است؛ این توجه ضمن تأکید بر جایگاه کتابخانه‌های دانشگاهی در آموزش دانشجویان به این مهم تأکید دارد که کتابخانه‌های دانشگاهی باید خدمات آموزشی خود را به‌گونه‌ای به دانشجویان ارائه دهند که دانشجویان پس از یادگیری و توانمندی به مهارت‌های سواد اطلاعاتی بتوانند مستقل از اساتید و کتابداران نیازهای اطلاعاتی خود را مرتفع کنند و همواره مهارت‌های سواد اطلاعاتی خود را روزآمد نگه داشته و ارتقاء دهند. از این رو لازم است تا بر اساس راهبردهای مندرج در چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی ۲۰۱۶؛ دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور ما نیز ضمن بهره‌گیری هرچه بیشتر از امکانات شبکه‌های مجازی و پلتفرم‌های تحت وب در تجهیز و رسانی دقیق‌تر زیرساخت‌های وب‌سایت‌های کتابخانه‌ای، میز مرجع مجازی و گفتگوی پیوسته و سایر امکانات مشابه، همت گمارند.

توجه به جایگاه مهارت‌افزایی کتابخانه‌های دانشگاهی در آموزش عالی کشور می‌تواند، در افزایش بهره‌وری از زیرساخت‌ها و منابع و امکانات آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌ها به‌ویژه آزمایشگاه‌ها و کتابخانه‌های دانشگاهی و پایگاه‌های اطلاعاتی و تربیت نسل باسواد اطلاعاتی مؤثر بوده و در نهایت در ارتقاء پژوهش و تولید علم در کشور و رسیدن کشور به جایگاه علمی برتر در سطح منطقه و در عرصه‌های بین‌المللی و فرا منطقه‌ای مؤثر واقع شود.

- در ادامه پژوهش حاضر در حوزه سواد اطلاعاتی در میان اسناد بالادستی آموزش عالی کشور پیشنهاد می‌شود مطالعاتی در ابعاد وسیع‌تر و با مطالعه هم‌زمان بر دیگر اسناد مرتبط با آموزش‌های رسمی و غیررسمی و دستنامه‌های معتبر بین‌المللی بر روی مقوله‌ها و مؤلفه‌های مرتبط با مهارت‌های سواد اطلاعاتی صورت پذیرد. بهره‌گیری از نتایج حاصل از چنین پژوهش‌هایی می‌تواند در گنجانده شدن مهارت‌های سواد اطلاعاتی در بازننگری‌های اسناد بالادستی آموزش عالی کشور و همچنین تدوین برنامه‌های آموزشی و ارتقادهنده مهارت‌های سواد اطلاعاتی در دانشگاه‌ها مؤثر واقع شود.

- با هدف ارتقا جایگاه مهارت‌های سواد اطلاعاتی در آموزش عالی کشور در پژوهشی به مطالعه میزان آشنایی و اهمیت مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی از دیدگاه مسئولان و سیاست‌گذاران آموزش عالی کشور پرداخته شود.

- با توجه به نقش مهم کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی که نقش آموزش‌دهنده، راهنما و مشاور سواد اطلاعاتی را در کتابخانه‌های دانشگاهی بر عهده دارند پیشنهاد می‌شود در پژوهشی ویژگی‌های مطلوب کتابداران متخصص از نظر دانش، مهارت و ویژگی‌های شخصیتی موردنیاز برای آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی و پشتیبانی مؤثر از کاربران، موردبررسی قرار گیرد.

- پژوهش حاضر با تمرکز بر روی عناصر سواد اطلاعاتی چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی به انجام رسیده است. در ادامه پیشنهاد می‌شود در پژوهشی به سایر جنبه‌های سواد اطلاعاتی که در تعاریف اخیر آمده است به‌ویژه جلوه‌ها و ره‌آوردهای یادگیری و تسلط به مهارت‌های سواد اطلاعاتی پرداخته شود.

-پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌هایی با مطالعه بر روی مخاطبان دانشگاهی کشور اعم از دانشجویان و استادان، به‌عنوان جامعه انسانی منتفع از مهارت‌های سواد اطلاعاتی در آموزش عالی، به بررسی نقش و تأثیر این مهارت‌ها بر رفتار مهارتی جامعه مخاطب؛ طبق آنچه از جنبه‌های ره‌آوردی و جلوه‌های سواد اطلاعاتی در چهارچوب سواد اطلاعاتی آمده است پرداخته شود. یافته‌های این پژوهش‌ها می‌تواند به طراحان برنامه‌های آموزشی سواد اطلاعاتی در دانشگاه‌ها کمک کند تا روش‌ها و رهنمودهای مناسب و مخاطب محوری را برای آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی، در بافت مذکور ارائه نمایند.

پژوهش حاضر به بررسی جایگاه و پوشش مفاهیم سواد اطلاعاتی بر روی اسناد بالادستی آموزش عالی کشور پرداخت، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌هایی بعدی در گستره‌ای وسیع‌تر این مطالعه بر روی سایر اسناد بالادستی ملی کشور که متولی و مرتبط با حوزه‌های

آموزش، پژوهش و فرهنگ جامعه هستند نیز انجام شود.

قدردانی

این پژوهش با حمایت مالی دانشگاه زابل با شماره قرارداد ۱۵/۰۱/۱۰۲۶۹/پ با کد پژوهانه IR-UOZ-GR-0578 به انجام رسیده است.

منابع

- ابراهیمی پور، محمد و دیانی، محمدحسین (۱۳۸۶). هنجاریابی استاندارد قابلیت‌های سواد اطلاعاتی (ای‌سی‌آرال) برای جامعه‌ی دانشگاهی ایران. *پژوهش‌نامه مبانی تعلیم و تربیت*، ۸(۲)، ۷۲-۹۰.
- احمدی، مهناز، شریف، عاطفه و نوکاریزی، محسن (۱۳۹۵). از استانداردهای سواد اطلاعاتی تا چهارچوب سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی ۲۰۱۶. *پژوهش‌نامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۶(۲)، ۹۷-۱۱۹.
- احمدی، سیده مهناز، شریف، عاطفه و نوکاریزی، محسن (۱۳۹۶). چهارچوب سواد اطلاعاتی ۲۰۱۶ در وب‌سایت کتابخانه‌های دانشگاه‌های برتر ایران و جهان و رویکرد دانشجویان به مصداق‌های آن. *تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی*، ۴(۵۱)، ۹۳-۱۱۱.
- باب‌الحوائجی، فهیمه (۱۳۸۱). تحلیل محتوا. *دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ج ۱. ویراستار عباس حری، تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران.
- باب‌الحوائجی، فهیمه و عینی، اکرم (۱۳۸۸). تحلیل محتوای میزان به‌کارگیری استانداردهای سواد اطلاعاتی در دو ساحت تربیت سند ملی چشم‌انداز بیست‌ساله آموزش و پرورش (ساحت فرهنگی - هنری و ساحت علمی - فناوری). *فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۱۲(۴)، ۱۶۳-۱۸۳.
- بهادری، محمدکریم و زابلی، روح‌الله (۱۳۹۴). *روش تحقیقی جامع در مدیریت سلامت*، ویراستار علمی مریم یعقوبی، دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله (عج)، مرکز تحقیقات مدیریت سلامت. تهران: انتشارات رسانه تخصصی.
- پورصالحی، نسترن (۱۳۹۶). *تحلیل شیوه‌های آموزش سواد اطلاعاتی در پایه‌های چهارم تا ششم دبستان‌های منتخب شهر تهران*. پایان‌نامه دکتری، علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران.
- پورصالحی، نسترن، فهیم نیا، فاطمه، بازرگان، عباس و ناخدا، مریم (۱۳۹۵). در باب چیستی سواد اطلاعاتی در مدارس، مطالعه موردی درس فارسی پایه چهارم ابتدایی. *تعامل انسان و اطلاعات*، ۳(۴)، ۱۲-۲۵.

جورینیان، محمد (۱۳۹۲). *آشنایی با نظام جمهوری اسلامی ایران: حکومت، ساختار، تشکیلات، سیاست‌ها و اسناد بالادستی (با رویکرد کاربردی و آموزشی)*. تهران: نشر میلاد سعادت، ۴۳-۵۲.

سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴. بازیابی در ۱۲ خرداد، ۱۴۰۲ از: <http://nazarat.shora-rc.ir/Forms/frmCheshAndaz.aspx>

سند سیاست‌های کلی نظام برای توسعه علمی تحقیقاتی در بخش آموزش عالی. مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام. بازیابی در ۱۲ خرداد، ۱۴۰۲ از: <https://cabinetoffice.ir/fa/>

سند قانون اهداف و وظایف و تشکیلات وزارت علوم تحقیقات و فناوری. بازیابی از سایت مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی. بازیابی در ۱۲ خرداد، ۱۴۰۲ از:

<https://rc.majlis.ir/fa/law/show/>

سند نقشه جامع علمی کشور. مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی بازیابی از سایت شورای عالی انقلاب فرهنگی. بازیابی در ۱۲ خرداد، ۱۴۰۲ از: <https://sccr.ir94172/>

طالبی، بهنام، مرادی، پاکدل بناب و زمستانی، قادر (۱۳۹۰). ارائه آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی در برنامه‌های درسی آموزش عالی. *نشریه علمی آموزش و ارزشیابی*، ۴(۱۴)، ۱۲۷-۱۵۰.

عینی، اکرم (۱۳۸۷). طرح توسعه آموزش سواد اطلاعاتی در سند ملی چشم‌انداز بیست‌ساله آموزش و پرورش و ارائه الگویی جهت تحقق اهداف سواد اطلاعاتی. پایان‌نامه دکتری، کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران.

قاسمی، علی حسین (۱۳۸۵). بررسی وضعیت سواد اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی و انطباق آن با استانداردهای سواد اطلاعاتی ACRL و چهار سند توسعه‌ی ملی؛ پایان‌نامه دکترای تخصصی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد.

کینخا، بتول، کیانی، حسن و غائبی، امیر (۱۳۹۷). سواد اطلاعاتی در اسناد بالادستی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۲۴ (۳)، ۴۱۱-۴۳۵.

گال، مردیت، بورگ، والتر و گال، جوینس (۱۳۹۳). روش‌های تحقیق کمی و کیفی در علوم تربیتی و روانشناسی، ترجمه خسرو باقری و همکاران، تهران: انتشارات دانشگاه شهید بهشتی، چاپ نهم.

مختاری، حیدر، قاضی‌زاده، حمید و غفاری، سعید (۱۳۹۸). سواد اطلاعاتی رشته‌مبنا (تخصصی) دانشجویان دانشگاه‌های ایران در سال تحصیلی ۱۳۹۶-۱۳۹۷. *تعامل انسان و اطلاعات*، ۶ (۴)، ۲۶-۴۱.

مرادمند، علی، ناخدا، مریم، نوروزی، علیرضا و نقشینه، نادر (۱۳۹۸). شناسایی عوامل تأثیرگذار بر آینده سیاست‌های پژوهشی دانشگاه‌ها: مطالعه موردی هفت دانشگاه جامع کشور. *سیاست علم و فناوری*، ۱۲ (۴)، ۳۱-۴۶.

نجف‌لو، پریسا، یعقوبی، جعفر و صلاحی مقدم، نفیسه (۱۳۹۶). بررسی سواد اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی کشاورزی (مورد مطالعه: دانشگاه زنجان). *نامه آموزش عالی*، ۱۰(۳۸)، ۱۵۵-۱۷۵.

نظری، مریم (۱۳۹۲). گسست دانشی در پژوهش‌های مولد چگونه رصد می‌شود؟ پیشنهاد ترسیم دو نقشه: نقشه دانش و نقشه پژوهش. *تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی*، ۴۷(۱)، ۲۷-۴۸.

وهابی، احمد، صیادی، مهناز، صنیعی، نادیا، وهابی، بشری، روشنی، دائم و وهابی، آرزو (۱۳۹۷). بررسی سطح سواد اطلاعاتی و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان و دانشگاه کردستان در سال ۱۳۹۴. *پرستاری، مامایی و پیراپزشکی*، ۳(۴)، ۳۶-۴۵.

References

- Ahmadi, M., Sharif, A. & Nokarizi, M. (2016). From Information Literacy Standards to Information Literacy Framework for Higher Education 2016. *Library and Information Research Journal*, 6(2), 97-119. [In Persian]
- Ahmadi, S M., Sharif, A. & Nokarizi, M. (2016). The 2016 information literacy framework on the websites of top universities in Iran and the world and students' approach to its examples. *Academic Library and Information Research*, 51(4), 93-111. [In Persian]
- Arave, G. & Stonebraker, I. (2023). Information literacy problems in groupwork: Interpretations of the ACRL Framework. *The Journal of Academic Librarianship*, 49(2), 102652.
- Ashrafi-Rizi, H., Ramezani, A., Koupaei, H., A. & Kazempour, Z. (2014). The Amount of Media and Information Literacy among Isfahan University of Medical Sciences' Students Using Iranian Media and Information Literacy Questionnaire (IMILQ). *Acta informatica medica: AIM: journal of the Society for Medical Informatics of Bosnia & Herzegovina: casopis Drustva za medicinsku informatiku BiH*, 22(6), 393-397.
- Association of College and Research Libraries (2016). *Framework for Information Literacy for Higher Education*, Final Version. Unpublished Manuscript.
- Babalhavaeji, F. (2015). Content analysis. *Encyclopedia of Library and Information*, Volume 1. Editor Abbas Horri, 620-623. Tehran: National Library of the Islamic Republic of Iran. [In Persian]
- Bahadori, MK. & Zabolli, R. (2014). *Comprehensive research method in health management/ scientific* editor M Yaqoubi; Baghiyallah University of Medical Sciences (AJ), *Health Management Research Center*. Tehran: Specialized Media Publications. [In Persian]

- Baghernejad-Javid, F. & Valizadeh-Haghi, S. (2022). Investigating perceived digital literacy skills of master students: A case study at the University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences. *Library Philosophy & Practice*.
- Bradley, C. (2013). *Information literacy policy development in Canada: Is it time?*
- Demasson, A., Partridge, H. & Bruce, C. (2019). How do public librarians constitute information literacy? *Journal of Librarianship and Information Science*, 51(2), 473-487.
- De la Vega, A. (2014). Information literacy and public libraries in Peru: an approach to its study. In *Information Literacy. Lifelong Learning and Digital Citizenship in the 21st Century: Second European Conference, ECIL 2014, Dubrovnik, Croatia, October 20-23, 2014. Proceedings 2* (pp. 622-633).
- Document of comprehensive scientific map of the country. <https://sccr.ir/94172>. [In Persian]
- Document of the Law of Objectives, Duties and Organizations of the Ministry of Science, Research and Technology. [In Persian]
- Document of general policies of the government for the development of scientific research in the sector of higher education, <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/>. [In Persian]
- Document of vision The Islamic Republic of Iran in the 2025. <http://nazarat.shora-rc.ir/Forms/frmCheshAndaz.aspx>. [In Persian]
- Ebrahimipour, M. & Dayyani, D. (2008). Normization of "Information Literacy Capabilities Standard" (ACRL) for the academic community of Iran. *Research Journal of Basics of Education*, 8(3). [In Persian]
- Eyni, A. (2018). *The development plan of information literacy education in the national document of the twenty-year vision of education and providing a model to achieve the goals of information literacy*. Doctoral dissertation in librarianship and information. Islamic Azad University. [In Persian]
- Gall, M., Borg, W. & Gall, J. (2013). *Quantitative and qualitative research methods in educational sciences and psychology*, translated by Khosrow Bagheri and colleagues, *Shahid Beheshti University Press*, 9th edition. Tehran Iran. [In Persian]
- Ghasemi, AH. (2006). *Investigating the status of information literacy of graduate students and its compliance with ACRL information literacy standards and four national development documents*. Doctoral thesis of Ferdowsi University of Mashhad. [In Persian]
- Jahani, Sh. & Mohammad Ismail, Sh. (2009). ICT literacy of Iranian university faculty members: challenges and perspectives. *Journal of Management and Planning in Educational Systems*, 1(2) 83-95.
- Jourboniyan, M. (2012). *Getting to know the system of the Islamic Republic of Iran: government, structure, organizations, policies and upstream*

- documents* (with a practical and educational approach). Tehran: Milad Saadat Publication. 43-52. [In Persian]
- Julien, H., Gross, M. & Latham, D. (2018). Survey of information literacy instructional practices in US academic libraries. *College & research libraries*, 79(2), 179.
- Keykha, B., Kiani, H. & Ghaebi, A. (2017). Information literacy in the upstream documents of public of the country. *Information research and public libraries*. 24 (3): 411-435. [In Persian]
- Mokhtari, H., Ghazizade, H. & Ghaffari, S. (2020). Disciplinary-based (Professional) Information Literacy of Iranian Students in the Academic Year of 2017-2018. *Human Information Interaction*, 4(6). [In Persian]
- Moradmand, A., Nakhoda, M., Noruzi, A. & Naghshineh, N. (2019). Identifying the Most Important Factors Influencing the Future of University Research Policies: A Case Study of Seven Comprehensive Universities. *Journal of Science and Technology Policy*, 12(4), 31-46 . [In Persian]
- Najaflo, P., Yaqoubi, J. & Salahi Moghadam, N. (2016). Survey of information literacy of agricultural graduate students (case study: Zanzan University) . *Higher Education Journal*, 10(38), 155-175. [In Persian]
- Nazari, M. (2011). A contextual model of information literacy. *Journal of information science*, 37(4), 345-359. [In Persian]
- O'Brien, T. & Russell, T. (2014). The Irish 'Working Group on Information Literacy'—Edging towards a national policy. *The International Information & Library Review*, 44(1), 1-7.
- Ponjuan, G. (2010). Guiding principles for the preparation of a national information literacy program. *The International Information & Library Review*, 42(2), 91-97.
- Poursalehi, N., Fahimnia, B. & Nakhda M. (2016). About the nature of information literacy in schools: a case study of the fourth-grade Persian course. *Human and Information Interaction*, 12(3), 12-25. [In Persian]
- Poursalehi, N. (2016). *Analysis of information literacy teaching methods in the fourth to sixth grades of selected primary schools in Tehran*. Doctoral thesis of information science and epistemology, Faculty of Management, University of Tehran.
- Soleymani, M. R. (2014). Investigating the relationship between information literacy and academic performance among students. *Journal of education and health promotion*, 3:95.
- Talebi, L. (2018). By presenting information literacy skills training in higher education curricula. *Scientific journal of education and evaluation* (quarterly), 7(4).127-150 .[In Persian]
- Toulgui, L. (2016). Integrating Information Literacy in Algerian Higher

Education Curriculum: A Compelling Academic Desideratum.
Vahhabi, A., Sayadi, M., Sanii, N., Wahhabi, B., Bright, P. & Wahhabi, D.
(2017). Investigating the level of information literacy and factors
related to it in students of Kurdistan University of Medical Sciences
and Kurdistan University in 2014. *Nursing, Midwifery and
Paramedicine*, 3(4), 36-45. [In Persian]

